

AZ IGAZI DOKTOR BUBÓ

A természetet járva az emberben mindig megvan a vágy, hogy állatokkal találkozzon – lehetőleg védett ritkaságokkal, amelyek egy-egy tájegység élő nevezetességei közé tartoznak. Az igazi vadonban persze ezek a többnyire rejtett életmódot folytató lények nehezen pillanthatók meg – kivéve, ha tudjuk, hol kell őket keresni!

Szöveg - **Mirtse Áron** / **VADÁLLATOK KÖZELRŐL**

Ha baglyot mondunk, szinte mindenkinek az uhu képe jelenik meg a lelki szemei előtt. Talán ez az egyetlen madár, amelynek a tudományos nevét egy bizonyos életkor alatt és fölött minden magyar ember tudja, bár lehet, hogy önkéntelenül odateszi elé a titulust is: Doktor Bubó (*Bubo bubo*). Pedig éppen a „Kérem a következőt!” című, ismert és méltán népszerű rajzfilmsorozat bemutatásakor, az 1970-es években történt, hogy az uhu kis híján kipusztult Magyarországról. Egyedül a Zempléni-hegységben maradt fenn néhány példány, és ma is itt él a legerősebb állománya, bár a hatékony védelmi intézkedéseknek köszönhetően mára számos korábbi élőhelyén újra megjelent. Azt persze senki nem veheti biztosra, hogy ha tesz egy éjszakai túrát hazánk északkeleti csücskében, akkor garantáltan hallani fogja a hatalmas bagoly jellegzetes, mély huhogását, de hogy életre szóló élményben lesz része, az nem kétséges.

KI LAKIK A KÖBÁNYÁBAN?

A Zempléni-hegység azért is ennyire kedvező hely az uhu számára, mert vulkanikus közettömegeit és annak kincseit az ember igen régóta hasznosítja. Sok kőbánya, de egyéb, például aranybánya is üzemelt itt a történelem során, ám ezek művelésével többnyire rég felhagytak már. Tájsebek ezek, de gyönyörűek, és kiváló fészkelőhelyet kínálnak az olyan, kopár szirteket, sziklahasadékokat kedvelő madaraknak, mint amilyen az uhu. A legismertebbek közé tartozik a Megyer-hegyi „tengerszem”, amely Sárospataktól nem messze található. Egykor malomköveket bányásztak itt, hagyományos, kézi eszközökkel, s a bányászok még lakásokat is vájtak maguknak a sziklafalba. A bányagödört később megtöltötte a víz, varázslatos szépségű tavat alkotva az égbe nyúló, 70 méter magas, meredek szirtek között. A túl gyakran látogatott helyeket persze Doktor Bubó elkerüli: ő jobban szereti a kevésbé háborgatott, tényleg elhagyott kőfejtőket.

FANTOM AZ ÉJSZAKÁBAN

Az uhu nem épít fészket: sziklapárkányon, hasadéokban, a csupaszföldre rakja tojásait, de ha úgy adódik, más ragadozó madár vagy a fekete gólya gallyakból rakott fészket is elfoglalja. Mint általában a nagytestű ragadozó madarak, nem nevel sok fiókát egyszerre: fészkalja többnyire 2-4 tojásból áll, de ha kevés a táplálék, csökken a családalapítási kedve. Előnyben részesíti a fenyvesek vagy a mezőgazdasági területek közelségét – utóbbiakat nyilvánvalóan a bőséges táplálék közelsége miatt, hiszen az uhu, bár képes elejteni a nyúlfiat, őzgidát vagy a süldő rókát is, azért döntőrészt mégis rágcsálókka, például patkánnyal, hörcsöggel táplálkozik. Azon kevesek közé tartozik, akik még a sünről is le tudják gombolni a tuskés bundáját, mert hosszú, görbe karmai és tollas lábujjai valóságos védőkesztyűként szolgálnak. De a többi madár sincs biztonságban tőle: tollainak különleges szerkezete hangtalan szárnyalást biztosít, így álmukban lepi meg őket, és egyszerűen lekasztja az ágról.

MIBŐL LESZ A CSALIMADÁR?

Gyűlöli is emiatt az uhut a többi madár, s ha napközben kint érik a szabadban, csapatostul támadnak rá. Ezt kihasználva, az ember segédeszközként használta a hatalmas baglyot varjúfélék és ragadozó madarak vadászatához: a kézről felnevelt, szelíd uhut megbéklyózott lábbal jól látható helyre ültette a vadász, ő maga pedig elbújt egy leskunyhóban, és sorra lepuffantotta a bagoly támadóit. Mivel azonban erre a célra a baglyokat nem tenyésztették, hanem a fészekből szedték ki, a vadonélő állomány érzékeny veszteséget szenvedett. Ma már ez a módszer, szerencsére, kiment a divatból (nem is engedélyezett), és egyes mezőgazdaságban használt vegyszerek betiltása, illetve korlátozása is pozitív hatással volt a baglyok állományára. (Ezek a mérgek a zsákmányállatokba jutva végül a ragadozók testében halmozódnak fel.) Viszont helyette sajnos az elektromos vezetékek és a még működő kőbányákban végzett robbantások jelentenek veszélyt a madarakra.

Kép - Profimedia - Red Dot

A BAGLYOK KIRÁLYA

Embert persze nem eszik az uhu, úgyhogy félni tőle indokolatlan, de azt nem árt tudnia annak, aki esetleg sérült (pl. áramütést vagy közúti balesetet szenvedett) példánynak akar segíteni, hogy ragadozó életmódjából kifolyólag karmain bőven lehetnek kórokozó baktériumok, így karmolása veszélyesen elfertőződhet, azt mindenképpen tanácsos elkerülni, vagy ha mégis megtörténne, szakszerű ellátásban részesíteni a sebet. Az uhu egyébként az egyik legnagyobb bagoly a világon, és szinte egész Euráziában előfordul. Jellegzetes „tollfülének” a halláshoz semmi köze nincs: az inkább afféle hangulatjelző barométerként szolgál. Ettől függetlenül az viszont igaz, hogy a baglyok hallása rendkívüli: meghallják az egér lépteit a hó alatt is. Ugyancsak elterjedt tévhit, hogy a bagoly nappal nem lát: természetesen a szemei működnek világosban is, csak azért hunyorog, mert a legkisebb fénysugárral is beérő, éjszakai sötétthez szokott szemének túl sok a verőfény.

- A HARRY POTTER-TÖRTÉNEKTBEN A BAGLYOK LEVELEKET KÉZBE-SÍTENEK. A VALÓSÁGBAN ILYESMIRE NEM TANÍTHATÓK BE, ÉS TUDÓS KÉPÜK ELLENÉRE ÚGY ÁLTALÁBAN NEM TARTOZNAK AZ OKOS MADARAK KÖZÉ: A VARJÚ VAGY A PAPAGÁJ SOKKAL INTELLIGENSEBB NÁLUK.

KÉREM A KÖVETKEZŐT!

Mivel az emberi településeket kerüli és szinte kivétel nélkül éjszaka mozog, a természetben uhut csak kivételes szerencsével figyelhet meg a kiránduló. „Rendel” viszont több magyar állatkertben, bár fogságban általában nem a védett hazai, hanem a koreai alfajt tartják. Időnként a természetvédelmi mentőállomásokra is bekerül egy-egy példány. A Budapesti Állatkert etológiai bemutatójának sztárjai közt is szerepel egy uhu, akit tapasztalt solymász gondozója képzett ki arra, hogy bemutassa a közönségnek, mit is tud a valóságban Doktor Bubó. ♦

